

„ZENE NÉLKÜL NINCS TELJES EMBER”²

Boros Péter szobrászművész Gulyás György emlékére készített mellszobra a Gulyás Györgyről elnevezett Zenepavilon előtt, Tarhoson

Tarhoson a Gulyás Györgyről elnevezett Zenepavilonban a Nemzeti Együttműködési Alap, a Miniszterelnökség és a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával a Békés-Tarhosi Zenebarátok Köre hagyományos öregdiák találkozójával együtt érdekes és tartalmas szakmai programot kínált az énekzeneoktatás, valamint a karvezetés aktuális kérdései iránt érdeklődő pedagógusoknak.

Mi is lehet Tarhoson, az egykori – nyolcéves fennállása alatt négy nevet is viselő, Kodály által is meglátogatott – énekesiskola helyszínén a legfőbb kérdés? Hogyan érvényesülhet napjaink globalizált világában a Kodály-koncepció³? Erre a kérdésre adott választ dr. Mindszenty Zsuzsanna nyugalmazott docens, karnagy, a KÓTA társelnöke „Kodály koncepció a globalizált világban” című előadása.

---

¹ Farkas Lászlóné, a Békés-tarhosi Zenebarátok Köre elnöke

² „Az általános iskola célja: a teljes embert megalapozni. **Zene nélkül nincs teljes ember...**” Kodály Zoltán: Közönségnevelés, 1958. A 3. lábjegyzetben jelzett könyv I. kötet, 317.o.

³ A Kodály Zoltán írásaiból származó idézetek forrása: Visszatekintés I–II–III. című (Sajtó alá rendezte és bibliográfiai jegyzetekkel ellátta Bónis Ferenc, Zeneműkiadó Vállalat, Budapest I–II. kötet 1974, III. kötet 1989)

Dr. Mindszenty Zsuzsánna

Érzékelhető, hogy külföldön mennyire elismertek még ma is Kodály elvei az ének-zene oktatásban. Nálunk annyira különbözőek a körülmények: az iskolák, a gyerekek, az anyagi és az oktatási háttér? *„Mit kellene tenni? Az iskolában úgy tanítani az éneket és zenét, hogy ne gyötrelmem, hanem gyönyörűség legyen a tanulónak, s egész életére beleoltsa a nemesebb zene szomját... Sokszor egyetlen élmény egész életére megnyitja a fiatal lelket a zenének. Ezt az élményt nem lehet a véletlenre bízni: ezt megszerezni az iskola kötelessége.”*⁴ – vallotta Kodály Zoltán, akinek véleménye ma is helytálló.

A Kodály koncepcióban éppen az a jó, hogy – szemben a szigorúan sematizált módszerekkel – valóban az elvek, a szemlélet, a filozófia a fontos. És az elvek között is van olyan, amelyik mindenütt, minden körülmények között, tértől, időtől, iskolarendszertől, igazgatótól és anyagi helyzettől függetlenül működni tud.

Talán a mai világban legtöbb, amit tehetünk, hogy ezeket az elveket nagyon komolyan átgondoljuk, és a leglényegesebbekhez mindenáron ragaszkodjunk" - idézem a tanárnő szavait. Az egyik legfontosabb alapelv, hogy a tanítás mindig **érték-elvű** legyen. Kodály szerint *„csakis művészi érték való a gyermeknek”*⁵. Tegyük minél többet a zenei igénytelenség felszámolásáért! Hihetetlenül aktuális ez a mai világunkban, ahol az értékek lassan eltűnnek. Bartókot idézve: *„...Csak tiszta forrásból.”*⁶, mert *„A rossz ízlés lelki betegség, amely kiéget a lélekből minden fogékonyságot. A zenének éppen az a feladata, hogy lelki*

---

⁴ Kodály Zoltán: Gyermekkarok, 1929 (A 3. lábjegyzetben idézett könyv I. kötet, 38. o.)

⁵ Kodály Zoltán: Gyermekkarok, 1929. A 3. lábjegyzetben idézett könyv I. kötet, 38. o.

⁶ „A szájuk többé / Nem iszik pohárból, / **Csak tiszta forrásból.**” Bartók Béla: Cantata profana - zárósortok.

*egészséget biztosítson művelőinek, kifejezőmódot az érzelmeknek, enyhítse a bánatot, oldja a keserűséget, s kiteljesítse az örömet, hűségre, önfeladás nélküli befogadásra, szeretetre tanít bennünket.*⁷”

A Kodályi koncepcióban a tanítás középpontjában **az éneklés** áll. A Békés-tarhosi énekesiskola eszerint az alapelv szerint működött. Kodály Zoltánt idézve: *„Van a gégekben olyan hangszer, hogy szebben szól a világ minden hegedűjénél, csak legyen, aki megszólaltassa! Ezzel a hangszerrel eljuthattok a legnagyobb zenei géniuszok éltető közelségébe, csak legyen, aki vezet!”*

Vannak más zeneoktatási módszerek, amelyek egy-egy hangszert, vagy éppen az ütőket helyezik a fókuszba. Mennyivel természetesebb, magától értetődőbb, és még ráadásul olcsóbb is az emberi hang, mint hangszer, amely mindenkinek rendelkezésére áll! Az éneklés, mintha visszaszorult volna napjainkban minden közösségben. Nem énekelnek a ballagók, gépről szól a Magyar Himnusz és a Szózat. Nehéz éneklésre bírni a kamaszokat. Pedig az éneklés nemcsak lelkünkre, de az emberi testre is jótékony hatású, napjainkban egyre többet olvashatunk erről.

A **zenei írás–olvasás** fontosságával sok más zenetanítási módszer nem törődik eléggé. Kodály így fogalmaz: *„Mindenkinek hozzáférhető a zene megismerésének útja: a zenei írás-olvasás. Ennek birtokában mindenki részese lehet nagy zenei élményeknek.*⁸”

A fent említett alapelvek érvényesülésének kiindulópontja **a gyermekdal és a népdal**. Erről a következőket vallotta Kodály: *„Minden népnek van egy sereg népdala, amely oktatásra kiváltképpen alkalmas. Ezeket jól kiválogatva, a népdal lesz a legmegfelelőbb tananyag, hogy rajta a gyermekeknek az egyes zenei elemeket bemutassuk és tudatosítsuk ezeket... Mielőtt más népeket akarunk megérteni, magunkat kell megértenünk. Semmi sem alkalmasabb erre, mint a népdal. És az idegen országok népdalainak megismerése a legjobb út az idegen népek megismeréséhez. Mindezen fáradozások végcélja abban áll, hogy a tanulókkal megismertessük és megszerettessük a múlt, a jelen és a jövő klasszikusait.*⁹”

---

⁷ Kodály Zoltán: Gyermekkarok, 1929 (A 3. lábjegyzetben idézett könyv I. kötet, 38. o.)

⁸ Mire való a zenei önképzőkör, 1944 (A 3. lábjegyzetben idézett könyv I. kötet, 154. o.)

⁹ A hiteles népdal szerepe a zenei nevelésben, 1966 (A 3. lábjegyzetben idézett könyv III. kötet, 210. o.)

A célok eléréséhez pedig legfontosabb eszközök a következők:

„...a szolmizálás... gyorsabban visz a folyékony kottaolvasásra. Természetesen csak a relatív szolmizálás, mert itt a hang nevének kiejtésével meghatároztuk szerepét a tonalításban.”¹⁰„

„A ritmust... sokkal előbb és sokkal behatóbban kellene gyakorolni, mint azt manapság szokás, éspedig szintén két szólamban. S ha majd az óvoda is kiveszi részét a ritmusképzésből, nem lesz többé illúzió a kottaolvasás az elemiben.” A kétszólamú éneknek *„alig felbecsülhető a fejlesztő értéke minden irányban, nemcsak a polifon hallás, hanem az egyszólamú ének tisztasága szempontjából is.”¹¹„* Sose felejtsük el, hogy a zenei nevelésben **személyiségformáló** hatás rejlik. Az emocionálisan átélt élmény formálja a leghatásosabban a személyiséget.

..

Azt hiszem, a fenti logikus gondolatmenet meggyőzte a hallgatóságot a Kodály által kidolgozott zenepedagógiai rendszer alkalmazhatóságáról. A hogyan továbbra is választ kaptunk, és a jó hangulathoz elengedhetetlen közös éneklés sem maradt el, még kánonban is! A további programot zenei élmények övezték. Kerényi Judit, tarhosi „utód”, oboaművész és tanítványai, a Weiner Leó Katolikus Zeneművészeti Szakgimnázium tanulói klasszikus dallamokkal örvendeztették meg a résztvevőket.

Weiner Leó Katolikus Zeneiskola és Zeneművészeti Szakgimnázium tanulói

---

¹⁰ Bicinia Hungarica, I. Utószó., 1937 (A 3. lábjegyzetben idézett könyv I. kötet, 64. o.)

¹¹ Énekeljünk tisztán! - Előszó, 1941 (A 3. lábjegyzetben idézett könyv I. kötet, 83. o.)

A házigazda képviselőjében még egy előadót hallhattunk. Végváry Edina, a Gemma Kft. üzletfejlesztési menedzsere, a Megújuló Tarhosért Alapítvány képviselője „Tarhos és a zeneturizmus jövője” című előadásában kiemelte a zene fontos szerepét a turizmusban.

Végváry Edina

Rávilágított arra, hogy az egykori Énekiskola szellemiségére, hagyományaira alapozva Tarhosnak kiemelt szerepe lehet a vidéki turizmus fejlesztésében. A Kodályi zenepedagógia a világörökség részévé vált, egy "világutazó turisztikai termék", melynek gyökerei az egykori tarhosi énekiskolához vezetnek vissza. A zene is velünk utazik, úton-útfélen halljuk a "muzsika hangját". Hazánk bőséges komolyzenei programkínálattal rendelkezik, és ahogy egykoron Tarhos a "vidék zenei fellegvára volt", a jövőben újra kiemelt szerepet tölthetne be hazánk kulturális életében: zenei témájú körutazások, csillagtúrák, zenei mesterkurzusok, komolyzenei fesztiválok, kórushangversenyek, zenei továbbképzések, zenei táborok formájában. A zene innovatív turisztikai vonzerő, inspirál, élményteremtő, a világ minden tájára csalogatja a turistát. A tarhosi kastélypark a Gyula és környéke turisztikai régió egyedi zeneturisztikai attrakciójává válhat a jövőben, ha kiemelt célú támogatásokkal a tulajdonos elképzelései valóra válhatnak.

(A rendezvényt bemutató 2., 3. és 4. képet *Varga Péter József* készítette.)